

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„V edinosti je moč“.

„EDINOST“

Ishaja po trikrat na teden v šestih izdajah ob **torkih, četrkih in sobotah**. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za enomesečno f. 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece . . . 3.— . . . 4.50 za pol leta . . . 5.— . . . 9.— za vsa leta . . . 12.— . . . 18.—. Naročnik je plačevati naprej na naročbo brez priložne naročnine za upravo se zira.

Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč., izven Trsta po 4 nč.

Oglasi se računajo po tarifu v petiti; za naslove s debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, osmrtnice in javna zahvala, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulice Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema **upravištvo** ulice Molino piccolo št. 3, II. nadst. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst. Odprte reklame stane po prosti poštini.

Vseslovenski in istersko-hrvatski shod.

Pripravljavni odbor je v svoji seji dne 28. avg. sklenil, da se bode shod vršil dne 14. septembra ob 9. uri dopoldne. Uvažuje od raznih strani izražene želje je odbor določil naslednji dnevni red: 1. Splošni politični položaj; poročla državni poslanec dr. Šusteršič. 2. Jezikovno vprašanje; poročla državni poslanec dr. Ferjantič. 3. in 4. Primorske razmere; poročla državni poslanec Spinčič in odvetnik dr. Franko. 5. Koroške razmere; poročla deželni poslanec Grafenauer. 6. Štajerske razmere; poročla deželni poslanec dr. Dečko. 7. Narodna avtonomija in narodno-gospodarski položaj slovenskega in istersko-hrvatskega ljudstva; poročla državni poslanec Povše. 8. Sklepanje o predlaganih resolucijah.

Zborovanje se prične ob 9. uri dopoldne ter konča najkasneje ob 2. uri popoldne. Z ozirom na ta omejeni čas in ker so poročevalci izbrani iz vseh slovenskih pokrajin in Istre, bode po sklepu poslanskega sestanka z dne 30. julija t. l. debata na shodu izključena. Istotako po sklepu imenovanega sestanka bode omejena udeležba na imenoma vabljenih osebah. Zaradi tega izdeluje in je deloma že izdelal pripravljavni odbor imenik zaupnikov sporazumno z izvenkranjskimi podoborci.

Glede na omejeni prostor za shod je samo ob sebi umevno, da se bode moralo tudi število vabljenecv omejiti. Po shodu ob 5. uri popoldne se bode vršil banket; kedor se ga hoče udeležiti, naj to najkasneje do 10. septembra naznani tajniku pripravljavnega odbora, dr. Ignaciju Žitniku, državnemu poslancu v Ljubljani.

Ker se je v javnem listu izrazila želja, naj se pripravljavni odbor pomnoži, izjavlja isti, da v to ni opravičen, ker ga ni pooblastil v to imenovani poslanski sestanek.

Tržaška okolica in gospodarstvo.

Kdor se peča z gospodarstvom in opazuje razvitek istega v naši okolici, smelo trdi lahko, da isto propada rapidno, mesto da bi napredovalo. Imamo v okolici pač par previdnih in navdušenih gospodarjev, ki so s. poprijeli racionalnega gospodarstva, zajemajoči znanje iz raznih poljedelskih knjig in časnikov ter slušaje nasvetov strokovnjakov.

Cilj vsakega gospodarja mora biti na vsak način ta, da čim manj troši pri obdelovanju svojega posestva, a da mu isto donaja kolikor možno velikega dohodka. No, oni ki se ravna po temu geslu bode seveda imel dobička še-le tedaj, ako tudi ume popolnoma in v pravem zmislu vsebino tega, kar smo rekli.

Znano je vsakemu izmed nas, da rastlina crpi iz zemlje hrano, ki jo potrebuje. No, ta hrana se res nahaja v zemlji, v jednom kraju v večji, a v drugem v manjši množini, ali vendar v taki meri, da rastlina lahko raste. Toda praktični in nacijski gospodar ne gre samo za tem, da mu rastlina raste in se razvija kakor ona hoče, nego tudi, da mu prinaša sadu; in tega v največji meri. Če sodimo vedno jedno in isto vrsto rastline na jedni in isti del zemlje, izcerpi ta rastlina vso hrano, ki se nahaja v zemlji, tako, da bode polagoma sicer še živela, ali vendar nam ne bode donajala nikakega dobička, nikakega dohodka; da, troški, ki jih bomo imeli za obdelovanje, bodo mnogo večji, nego dohodki.

No, in v tem razmerju vidimo sedaj gospodarstvo v naši okolici. Ni mi sicer dolga vrsta let, ali vendar se spominjam, da je bil naš kmet pred 15—20. leti zadovoljnejši, nego sedaj, in da mu je šlo mnogo bolje, nego mu ide sedaj. Seveda to ni tako samo pri nas, to je povsod. Prišle so razne elementarne in druge nezgode, začele so uničevati poljedelske pridelke in žugale so uničiti popolnoma našega kmeta. No, razloček med našimi pokrajinami

ima nekaj, česar ne najdeš v Trstu: visok obelisk. Postavi se pred ta obelisk in razgled, ki ga uživaš, ostane ti nepozaben za vedno.

Pod nogami leži ti Trst s svojimi jednolično barvanimi strehami; a kar vidiš dalje, je morje, morje Adrijansko s svojimi obrežji in obrežnimi kraji. Veliki parniki plovejo po njem, puhajoči črni dim iz sebe, a gugajo se tudi neštšvilni majhni čolnčiči z majhnimi belimi jadrji, da se ti zdi, da vidiš toliko labudov, in v teh čolnčičih bijejo gorka človeška srca zaljubljenih dvojic ali se bliskajo poželjivi pogledi revnih ribičev po dobrem ribjem plenu.

Obrnili smo Trstu hrbet — kaka razlika! Kras nam kaže svoje golo rebro, svoje gole pečine, ki nekako roté se štrlijo proti nebu, kakor bi hoteli koga tožiti, da je kriv na njih golosti.

Povsod kamenje in le kamenje. Na majhnem koscu njive, kamor je sejal borni Krašovec malo žita, da more dati kruha svojcem, je polno kamenja, umazano belega; na pašniku, kjer iščeta slaborejena kravica in še slabše rejena kobilica pešice travice, zopet samo kamenje, kar menda upliva tudi na živino, ker giblje se melanholično, leno, počasi, le dolgonhi osel ne pripoznava bede, ker riga in brca veselo. Toda čemu te črne slike, ko se smeje nad nami jasno nebo in sije zlato solnce.

in drugimi v naši domovini Avstriji je ta, da s je drugje začelo takoj misliti, kako odpomoči temu zlu, kako kljubovati tem nezgodam. In res: hvala požrtvovalnim in učenim, za blagor poljedelstva unetim ljudem in seveda denarnim žrtvam, posrečilo se jim je spraviti poljedelstvo še na boljše stopinjo, nego je bilo popred. V temu je igrala seveda veliko ulogo tudi tuja konkurencija.

Omenil sem tega poboljška v drugih deželah, a kaj pa pri nas? Ne na boljem, ne na istem, a vedno na slabšem smo mi. Od kod to? No, ni težko odgovoriti na to vprašanje.

Nekdaj ni bilo konkurence od zunaj, poljedelski pridelki iz tujštine ali pa tudi iz oddaljenih krajev naše domovine niso prihajali na naša tržišča; bile so tudi druge olahčujoče okolnosti in naš kmet je radi tega lahko prodajal svoje proizvode po precej visokih cenah in z dobičkom. Ali sedaj? Konkurencija, ki donaja tuje proizvode na naš trg po jako nizkih cenah, neznanje našega kmeta in njega konservativna načelaga zadržujejo da ne more tekmovali z drugimi in da bi v očigled sedanjemu obče neugodnemu stanju mogel izvajljati od zemlje to, kar bi mu lahko dala ona, ako bi postopal žnjo, kakor zahteva sedaj racionalno gospodarstvo.

Na kaki stopinji bi moralo biti vrtnarstvo v okolici? A kaj nam nudi okolica v tem pogledu? Nič, skoro nič. Pa saj se tudi nikdo ne zmeni za to, da bi naročeval razna semena itd., nego drži se vedno onega in onega, ki ga prideluje sam ali pa mu posoja njega sosed, itd.

Mlekarstvo bi se dalo tudi bolj razviti posebno: v gornji okolici; dakako s tem stoji v zvezi poboljšanje pašnikov itd. To so veje gospodarstva, ki sezajo vse ena v drugo, in ki bi se lahko poboljšale, samo da bi hotela naša slavna vlada poseči malo vmes.

Dve kmetijski družbi imamo v Trstu. Italijansko društvo ima sicer sredstva na razpolago, a njeno delovanje obstoji le v tem, da izdaja vsaki

Spravili smo se na dokaj pošten voz; dame zadej, Nitič in jaz njim nasproti. Zdelo se mi je, da je Nitič vse preveč sili proti.

Olga je začela peti; rada peje, ker ve, da ima dober alt. No, Stana ima nežen sopran, ki neznanosko mlo zveni posebno v visocinah.

Minka je pomagala alt-ovati, Nitič pa je dodal svoj liričen tenor, a jaz bas.

Peli smo menda dobro, ker je začel pomagati — sicer malo tiho — caló kočljaz, a kobilici mahali ste po taktu z repovi in živahno tekli, da smo bili res kaj hitro v Sežani.

„Ko bi ne moral biti drugod, hotel bi biti v Sežani“, šepetal sem Stani, ko smo šli po lepi vasi.

Smehljaj se jej je prikradel na blede lice in pritrdila mi je.

„Tik, tak, tak“ je zbadala naju Olga, ker je mislila kaj drugega. Pogledal sem jo, a rekel nisem ničesar; a ko sem hotel spregovoriti slednjič, prijel me je nekdo od zadej za rame.

„Kaj pa tebe po Sežani nosi?“ me je ogorvil prijatelj Petelinc.

„Kakor vidiš, dragi moj, noge“.

Dame so se zasmejale mojemu dovtipu, da je radovedno pogledala mična lekarjeva hčrka z okna doli; stali smo pred lekarno. (Pride še.)

PODLISTEK

Moje Binkošti na Krasu.

Potopisna novela. — Spisal Gromozenski.

Kaj je to? Ali sta se skregala, ker dež za solncem mora biti, za poljubi tepež priti. Tako sem mislil, diskretno obstal, se obrnil ter tolmačil svojima damama upliv pokor rojanskega župnika Jurca na rodbinsko življenje krških rakov.

„Naprej, naprej, kaj stojite?“ je kričal Nitič, „to je kaj imenitega“.

Pa smo šli.

„Ste-li slišali, kakov odmev je tukaj? — Imenitni!“

Zopet je zaupil, pa ne nad rudečo Minko, temveč proti Opčinam:

„Stara peč!“

„Stara peč“ je odmevalo odločno.

„Pa še vi“, mi je rekla Stana.

Napel sem pluča.

„Živel slovenski Trst!“ sem zaklical; odmev je pošiljal besede tja doli nad Trst, čez jadransko morje, ki je zabučalo glasno, ker se je spomnilo menda svoje slovanske minulosti.

Trst je veliko trgovsko mesto, tu pa tam precej nesnažno in podobno Sodomi. Opčine pa so majhna, snažna kraška vas, a ravno ta majhna vas

mesec mal list, katerega ne čita — nikdo; praktično pa, kar bi bilo najglavneje, ne deluje v isti meri, kakor bi lahko — ker hoče biti le italijansko.

Slovenska družba pa ima le malo sredstev na razpolago, deluje v kolikor ji dopuščajo razmere, nima pa žalbož strokovnjakov, ki bi morda bolj šli na roke našemu kmetu. Vladi bi bila dolžnost, da pride društvu v pomoč z dobro podporo. 5000 gl. vsako leto bi bila malenkost za vlado. In to vsaj za 10 let; s tem bi bilo mnogo, mnogo pripomrelo okolici.

Koliko bi koristilo umetno gnojivo, koliko takoimenovano zeleno gnojenje, ki je razširjeno že povsod, le naš okoličan nima niti pojma o tem.

Torej: še le potem, ko vlada resno vmes posegne, smemo se nadejati, da se povzdigne gospodarstvo v tržaški okolici, — četudi ni splošno uplivajoče na gospodarsko stanje v Avstriji, ali vendar je velepomembno za ono v Primorju — na kateri se nahaja gospodarstvo skoro v vsej Avstriji.

Fojačev.

DOPISI.

Iz Pulja. [Izv. dop.] Gospod urednik! Danes mi je namen črhiti par besed o narodnosti puljskega mesta.

Ko sem se selil illo tempore le-sem, me je mučila skrb, da ne bodem mogel izhajati brez italijansčine.

A kmalu sem se prepričal, da ni tako slabo tukaj, in da ljudje umejo in govore tudi slovenski. Ako si ogledamo ljudstvo tega mesta, vidimo, da je večina mestnega prebivalstva italijanske narodnosti; ako namreč smatramo za Italijane vse one ljudi, ki govore italijanski in se čutijo za Italijane. Seveda je med temi vse polno odpadnikov. To že kažejo njih popačena slovanska imena. Strah je, kakor se tukaj pačijo imena N. pr. iz imena Kolarič lahko postane, ne vem po kakoršnem jezikovnem zakonu, Colorig. Človeka res boli trebuh, ako vidi po vseh ulicah tako popačena imena.

Navedel sem že, da je večina mestnega prebivalstva deloma res italijanske narodnosti, deloma pa se le kaže kakor tako. — Pa tudi manjšina ni tako neznatna, kakor bi si kdo mislil. To je pokazala zadnja volitev za peto kurijo. Največ Slovanov stanuje v predmestjih. Jeden del predmestja se celo imenuje Hrvacija, ker tam bivajo sami Hrvati. To predmestje je s pomočjo predmestja Sijana za peto kurijo izvolilo 10 narodnih volilnih mož. Pa še v nekem drugem delu mesta bi bili Slovani dobili 25 volilnih mož, da niso Italijani aleparili po starem receptu njihovem. Les pomočjo naše „slavne“ policije so dobili par glasov večine; policija je namreč dopuščala pristašem ital. stranke da so hodili volit skozi okno potem, ko se za slovanske volilce že napovedali zaključek volitve. — Pa ne samo v predmestjih, ampak tudi v mestu samem je mnogo Slovanov. Okolica pa je popolnoma hrvatska. Strah pred „ščavi“ je torej nekako opravičen. Naši „kacimajerji“ vedo dobro, da se Slovani množijo v tem mestu. Zaradi tega so še bolj ljuti in še bolj sovražijo vse, kar ni italijanskega pokoljenja ali mišljenja. Rekel sem, da se Slovani množijo. To je res. A mnogo njih se pa tudi potujejo (največ mladina) in se bodo še, dokler ne dobimo hrvatske narodne šole. Upanje imamo, da se nam v jeseni izpolni naša želja; toda možno je tudi, da nam za letoš to upanje splava po vodi, kajti zdaj zopet nekako potihnilo o tej šoli. Šolo misli ustanoviti družba sv. Cirila in Metoda. Država seveda nima denarja za take. Ako bi hoteli nemških — da, dobimo jih kolikor hočemo. Ravno lansko leto se je zopet ustanovila nova državna ljudska šola — seveda nemška. Ne vem, kdo je prosjačil, za isto. Saj jedno imamo že tako. Mari bi raje jedno hrvatsko, katere bolj potrebujemo, nego pa nemške.

Gospod urednik! O politiki istrski nočem govoriti danes. Človek res ne ve, kako bi govoril o dogodkih iz zadnjih časov, da bi povedal, kar misli in da bi vendar ne bilo neprijetnosti!

Ubiterae sumus? — Ubi est iustitia, fundamentum regnorum?!

Perun.

Politiške vesti.

TRSTU, dne 31 avgusta 1897.

O položaju piše neki odlični poljski politik v listu „Słowo Polskie“, da je situacija sedaj ve-

liko nevarnejša, nege je bila takrat, ko se je zaključil državni zbor. Grof Badeni ne more nastopiti več kakor posredovalec med strankami, ampak postaviti se mora v bran in spustiti se v boj z nasprotniki, ako noče, da propade. V to pamu treba — zaveznikov. Ako bi hotel vstrajati na višini nevtralnosti, zgodilo bi se mu lahko, da se mu druge stranke, nasprotna centralistom, preleve v sovražnike. Potem dokazuje pisec, da tu negre le za vlado in Badenija. Srd proti vladi obrne se lahko v srd proti Poljakom. Doba nevtralnosti je pri kraju zanj: njemu bode možno vladati, ako se spusti v boj z očitnimi nasprotniki njegovih plemenitih nakan.

Ako bi menil grof Badeni, da se ne more ali ne sme družiti s to ali ono stranko, tedaj bi moral odstopiti. Danes pa ima pred seboj pot do sijajne zmage. Vlada se mora opreti na sedanjost večino. Naloga desnici pa bode, da dokaže, da je zmožna za rešitev države. Pisec sviri večino, naj bode jedina, kajti, ako bi prišla zopet na krmilo nemško liberalna stranka, ne ustrašila bi se niti državnega prevrata, niti absolutizma, da bi le mogla ponemčevati.

Iz vsebine te izjave je razvidno, da pisec sicer zahteva od Badenija, naj se opre na večino, a zajedno zahteva od te poslednje, naj bi prišla nasproti na pol pota g. ministerskemu predsedniku. Zatajila naj bi deloma svoj program in svoje težnje. Zato pa se nam vidi veliko pametneje in pravilneje, kar piše poljska „Nova Reforma“, ki pravi, da poljski klub ne sme pripustiti, da bi se mu usilil kak program, ampak poljski klub mora diktirati program v zvezi z zastopniki drugih slovanskih klubov! Ako ne bi hotela sedanja, pa vsprejme druga vlada ta program. Poljski list zahteva od parlamentarne komisije na desni, da mora trdno vztrajati na enakopravnosti narodov in brez strahu pred nasledki pristriči peruti centralistiškemu nadvladju Nemcev.

„Narodni listy“ pravijo, da načelniki skupin na desnici morajo zahtevati od grofa Badenija, da se odloči za prenositje ustave v federalistiškem zmišlju in za jednako pravnost narodov. Pred vsem pa treba storiti konec anarhiji Nemcev na Češkem.

Današnja dunajska poročila pravijo, da niti misliti nina imenovanje dra. Kaizla ministrom-rojakom za Češko, ker je ta gospod močno bolan in se bode moral najbrže umakniti iz političnega življenja. Ministrom-rojakom utegne biti imenovan dr. Herold. Druzihi spremembi da ni pričakovati nikakih v ministerstvu, ker da je cesar popolnoma zadovoljen s postopanjem grofa Badenija in da je naložil poslednjemu, naj po svoji previdnosti uredi svoje razmerje do desnice.

Simptomatično za sedanje položanje je tudi dejstvo, da pride na vseavstroski shod tudi jeden zastopnik naroda češkega.

Ruska carska družina in sicer car Nikolaj in carica Aleksandra, carski otroci in velika kneza Vladimir in Pavel Aleksandrovič so se podali v Varšavo na Ruskem Poljskem. Temu potovanju se pripisuje velikanska važnost, kajti utegne provzročiti popolno spremembo v razmerju med narodoma ruskim in poljskim. Eventualno ublaženje nasprotstva ali celó popolno sporazumljenje uplivalo bi tudi na naše avstrijske odnose oziroma na razmere med Poljaki in Malorusi. In ako bi se potem še Srbi in Hrvati pobotali pametno, zasijala bi gotovo vsemu avstrijskemu slovanstvu zarja lepših dni.

Razmere na Španjskem. Po smrti Canovasa je stopil na krmilo Azcarraga. Vendar je pokazal že takoj s prva, da ni od daleč ne dosega kreposti svojega prednika v zmožnosti vladanja. Sicer hoče iti po poti Canovasa dalje in upa, da se mu posreči obdržati konservativno moč, a njegova manjša zmožnost ne bode mogla ostati brez tujih uplivov. Zlasti v tem se kaže slabša, da slepo odobrava nastopanje generala Weylerja na Kubi in vse veruje, kar mu poroča general. Poslednji se uduje optimizmu, da se bliža upor proti zvršetku, istina pa je, da se ustaši še prav krepko drže in da so v poslednjem času ozlovoljene še sosebno združene države. Valed tega se že zamore danes reči, da so šteti dnevi Azcarragavega vladanja.

Različne vesti.

Resnici v prilog. Prijeli smo in objavljamo: „Naša Sloga“ od 29. julija t. l. št. 30 je donesla članek pod naslovom „Biskupov blagoslov“. V tem članku je „Naša Sloga“ — sklicevaje se na neko vest, prijavljeno v laških listih tržaških, da je naš presvetli škof podelil svoj blagoslov podjetju italijanskih duhovnikov „za provokacijo kalabriških popova“ — izrazila svoje začudenje, kako da je mogel presvetli dati svoj blagoslov podjetju, naperjenemu proti slovensko-hrvatskemu življu v Istri! V št. 31 „Naše Sloge“ je bilo povdarjeno vnovič, da treba obsojati, da je presvetli škof blagoslovil to zaroto italijanskih duhovnikov proti našemu narodu v Istri.

Mi pa smo doznali iz najverodostojnejega vira, da je povsem izmišljena ona vest o blagoslovu v italijansko-židovsko-liberalnih listih. Presvetli škof ni namreč nikdar blagoslovil onega podjetja, ampak to se na perfiden način raznesli le italijansko-židovsko-liberalni listi — in to najbrže se znanjem in dovoljenjem dotičnega odbora — samo v ta namen, da bi ujeli čim več neumnih ribic za omenjeno njihovo podjetje. „Naša Sloga“ je bila torej le zavadena od židovskih listov a la „Piccolo“, ko je objavila gornjo vest o škofovem blagoslovu. Mi pa obžalujemo iskreno, da se je dična „Naša Sloga“ dala tako grdo našemariti od tržaških Židov in njih intimnih prijateljev in repertorjev iz vrst italijanskih (!!!) duhovnikov a la Jurica in don Janošević. Janošević? Tega vsaj poznamo dobro, da je — dasi Italijan (sic!) — v tržaškem konviktu „Dobrilovem“ zastoj jedel fižol in storil marsikaj. Ako želi da mu povemo, kaj je storil, pripravljeni smo povedati mu.

V toliko smo hoteli, da se popravijo vesti o škofovem blagoslovu, objavljene od dične „N. Sloge“. Zahvaljuje Vas na Vaši uslugi, beležim odličnim spoštovanje

(sledí podpis).

Velik škandal da je provzročil škof tržaški. „Piccolo“ vsaj trdi tako. Našim čitateljem je znano, da je škof Flapp v svoji mrznji do slovanstva suspendiral a divinis duhovnika Vrbko. Ta korak prevzvišenega je provzročil vihar ogorčenja med Slovani istrskimi. Škof Flapp hoče popolnoma udušiti slovansko bogoslužje, preziraje vse stare pravice, ki so jih podelili papeži našemu jeziku v cerkvi. Ker se velečastiti g. Vrbka ni hotel pokoriti neutemeljenim novotarijam, suspendiral ga je prevzvišeni škof Flapp, a laško časopisje je spremljalo ta čin načlnom, kakor da je g. Vrbka kakov lopovski upornik.

Sedaj pa je izvedel „Piccolo“, da je prevzvišeni škof tržaški poravnal storjeno krivico s tem, da je rečenega duhovnika vsprejel v svojo škofijo. In to imenuje „Piccolo“ velik škandal ter si usoja hujskati škofa Flappa, da se pritoži proti škofu tržaškemu. „Piccolo“ trdi, da se škofijska oblast tržaška daje voditi od političnih in narodnih antipatij. Mi nismo poklicani, da bi branili našo cerkveno oblast pred to obtožbo, ali to že moramo izjaviti, da ne čutimo nikjer, da bi se kaj takega vršilo nam na korist.

Če pa že hoče vedeti „Piccolo“, kaj je res velik škandal, povemo mu, da je velik, nezaslišan škandal to, da sme tako židovsko glasilo utikati svoj veliki nos čez prag našega svetišča, v stvari cerkve katoliške. To je res velik škandal, ki bi se moral odpraviti čim prej. In če je kak katoliški duhovnik, ki izkorišča za svoje namene to židovsko predrznost, odgovarja naj za to pred svojo vestjo in pred onim Bogom, katerega so pribili na križ — saj veste kdo! Prevzvišenemu v Poreču pa izrekamo svoje iskreno sožalje, ko vidimo, kako neprestano ga proganja nesreča v obliki „Piccolove“ hvale.

Preganjanje, preziranje, zaulčevanje in zvijača so sredstva, katerih se poslužujejo primorski Lahoni proti našemu slovanskemu narodu. Ako opazuje človek, kako nesramno se vedejo, kako divjajo, kako ropotajo vsaki dan huje; ako opazujemo trezno vse to, moramo sklepati, da ne nam, nego njim gre za kožo! Kajti: ako bi bili gotovi svojega krivičnega gospodstva — kar sicer trde vedno — bi se ne tresli pred vsakim, bodisi tudi najnedolžnim pojavom narodne zavesti v našem taboru. Nekdaj se je rekalo: „Naši smrtni nasprotniki so le takozvani lažliberalci in ob jednom irredentisti, konservativci so pa poštene (P) patrijotične duše.

Le škoda, da imajo vezane roke, to je, da imajo strah pred vladajočo kliko. Tako pravim, rekalo se je nekdanj, a danes? Žal, da imamo še nekoliko takih med nami, ki verujejo ljudjemu vedenju takozvanih „konservativcev“. No, zabeležiti treba, da se je število njih jako jako skrčilo.

Ste-li opazili dne 17. avgusta ono društvo, ki si je nadelo ime „tržaških patrijotov“? Pokazali so se mnogoštevilno, kar je bilo res patrijotično; ali to ni patrijotično nikakor, da odganjajo našo mladino iz omenjenega društva le zato, ker je patrijotična in narodna. Opazili so namreč, da nekateri člani slovenske narodnosti v omenjenem društvu goje zraven avstrijskega patrijotizma tudi naravno ljubezen do naroda svojega, in pozvali so jih brzo „ad audiendum verbum“! Z jedno besedo: ali proč z narodnimi pasi, ali ven iz društva!!! Tako mi je bilo sporočeno in in tako pišem; ako pa ni bilo tako, onda prosim pojasnila. Da nas res prezirajo, priča dovolj „patrijotična“ veselica v gozdiču. „Visoki“ gospodi se ni zdelo vredno, da bi se opravičili! Iz tega moramo sklepati, da so namenoma in hoté prezrli naša društva. Žalili so nas torej namenoma, nas, katerim ne more nikdo odrekati patrijotičnega mišljenja. Zaničevanje do nas jim lahko čitamo na obrazu, kar nam zadostuje brez drugih dokazov. Poitalijančiti nas hočejo, naj že velja kar hoče! To je namen njih zvijači. V sredstvih pa niso izbirčni. „Osar tutto“ je geslo irredentarijem in isti „osar tutto“ je geslo „patrijotom“; razlika je le ta, da prvi nastopajo očitno, zadnji pa — zavrtno!

Toda gospoda! Došli ste malo prekasno — petdeset let prej in bilo bi vse vaše! Danes pa ni več časa, danes je prepozno, ker Slovan gre na dan. Ne pomorejo vam več, ne „osar tutto“, ne socijalizem in ne vsa vaša — „patrijotična“ društva. Mi vstajamo ukľjub vsem vašim spletkarenjem in vas — je strah!

Slavnostni govor se je bil izpustil iz programa slavnosti v Barkovljah. Ker pa dotični gospod, ki je to naznanil, ni povedal jasno, zakaj se je izpustilo tako naprošeni smo, da pojasnimo stvar da ne bode krivih menenj. Odbor „obrotnijskega društva“ (in sosebno njega predsednik) je moral v par dneh izvršiti ogromnega dela in premagati velikih zaprek. Vse je delalo neumorno — mizarji, zidarji in vsi drugi — a povsodi je moral biti g. predsednik. Koliko je bilo skakanja radi dekreta za otvorjenje gostilne, a dobili so ga še le zadnji dan. V par dneh je trebalo potrošiti 800 glđ. za nabavo inventarja in naglo pripravljanje prostostorov. In potem še tisti grozni naval ljudstva na dan slavnosti! Vse to je tako utrudilo te lesno in duševno gosp. predsednika, da je bil v takem stanju, da ne bi bil rad nastopil. To je bil jedini vzrok, da se je izpustil slavnostni govor, katerega vsebino prinašamo tu doslovno:

Slavno občinstvo!

Bilo je pred malo leti, ko je nepozabni, nevstrašeni in vneti rodoljub, blagopokojni Drag. Martelanec, zastavil vse svoje moči, da bi se s pomočjo slovenskih rodoljubov postavil v naših krasnih Barkovljah narodni dom, A, žalibog, krasna ideja blagega pokojnika je ostala radi nepremagljivih zaprek le ideja. Ali ta ideja ni zaspala — in naše „Obrtnijsko društvo“ postavilo si je nalogo, da to idejo tudi izvrši, naj stane kolikor hoče. Bil je pa že skrajni čas, kajti oholo tujstvo pričelo je od vseh strani siliti v naš mili domači kraj, za visoke cene odkupovati rodno domačo zemljo, ter odri-vati domačine od obali našega morja.

Ideja preblazega in veliko prerano premno-lega Drag. Martelanca se je uresničila, ako tudi ne v polnem obsegu, pa vendar po velikem delu. A slavno občinstvo izlize v tem trenutku gotovo s menoj svoje veselje v jedini vsklik: „Imamo svoj dom!“ Ni to sicer oni krasni narodni dom ljubljanski, ni to oni prelepi narodni dom celjski, katerega blagoslovljenje se je vršilo pred kratkim; — skromna hiša, priprosti vrt je to? Ali to je naše in ostane tudi naše, a ne tako, kakor je sedaj. — Imamo svoj dom in tega dogodka vesele se srca vseh poštenih Barkovljanov in na to slavnost došlihi častitih zunanjih gostov. Veselje naše pa je tem večje, ker se je tukaj skozi dolga leta zbiral cvet rudeče mestne gospode. In Bog sam ve, kaj se je vse sklepalo v teh prostorih v pogubo milega naroda našega! In ti prostori so sedaj naši

— tu se bode odslej glasila naša mila slovenska govornica; tu se bode razlegala naša mila slov. pesem ter pričala, da slovenski okoličan ni še strit, ampak vstaja na dan in hoče živeti! — V imenu „Obrtnijskega društva“, kakor lastnika tega doma, katero društvo mi je čast zastopati, pozdravljam torej najprvo vas častiti gostje iz mesta, okolice oddaljene in posebno vas, ki ste v tako velikem številu prihiteli na današnje slavnost, da pokazete i v svoje veselje na današnjem dogodku. Naj bode ta dom, katerega odprtje slavimo danes, vaše pogosto pribežališče v sedanjih burnih časih — dom, kjer se bode gojila bratska ljubezen ter vtrjevala vezi bratske vzajemnosti v boju proti oholemu nasprotniku, kateri žuga izbrisati iz vrst živih naš obstanek ob obali sinje Adrije.

Pozdravljam Vas, predragi Barkovljani, rojaki moji, katerim veljajo tudi dosedanje besede, a še posebej vam priporočam, da stopite vsi v ožjo zvezo s tem domom ter poskrbite, da bode ta dom vaš ponos in dika vaša.

K vam se obračam prisrčnim pozdravom, dragi mi sočleni „obrotnijskega društva“. Veliko odgovornost ste si naložili s prevzetjem tega doma. Ali mislim, da vam iz srca govorim, ako rečem, da je današnji dan že veliko plačilo za odgovornost, ki ste si jo naložili — saj to mi priča ponos in veselje, ki je čitam na vaših obrazih.

Tebi velja moj pozdrav, čila mi „Adrija“, tebi, ki z milo pesmico dviguješ naš duh v rajake višave —, tebi, katere krasne pesmi mogočni glas vžiga v naših prsih ogenj ljubezni do milega naroda in pogum v boju za njega pravo. —

Vam, drage mi pevke, velja še posebej moj iskreni pozdrav, Vam, katerih ljubezen in navdušenje do mile slovenske pesmi boji v izgled vsem slovenskim dekletam. — Krasna zastava, ki plapolata na strani, kakor Vaša lastnina, glasno priča, kaj čutijo vaša srca. Majka Slava in narod slovenski bodeta vsikdar s ponosom kazala na vas in pričale bodete vé svetu, da narod, ki ima takih hčera, ne propadenikdar. Ljubite svoj narod, katerega predstavlja zastava vaša in ostanite mu zveste do zadnjega vzdihla!

Slednji moj pozdrav naj velja dragim rojakom, ki se bojo tu zbirali, ter podpirali to našo trdnjavo, ob kateri se morajo razbiti vse hudobne nakane naših nasprotnikov. Završujem z našim pesnikom, da: dom naš mora rasti!

„Piccolov“ molk priča najglasneje, da je slavnost v Barkovljah vspela najsijajneje. Kadar „Piccolo“ molči, to že pomenni nekaj. Ni besedice je ni, ni o „demonstracijah panslavistiških“, ni o „ruskih zastavah“, ni o žaljenju „narodnega čuta na ozemlju tržaškem“. Kar zaprlo je grlo blebetavi šlevi. „Piccolov“ molk — to je dobro — glasno znamenje!

Vabilo g. županu dru. Dompieriju. Podpisani najljubneje vabi g. dra. Dompierija, župana tržaškega, naj bode tako dober ter naj pride prihodnjo nedeljo, dne 5. septembra k sv. Jakobu. Da bi pa ne donelo kaj neprijetnega na njegova delikatna nšesa, mu svetujem, naj ne hodi na veselico, ki jo priredi „Delalsko podporno društvo“ na vrtu naše šole, nego naj si samo ogleda vse štiri ulice, obdajajoče omenjeno šolo, ter naj se prepriča na lastne oči, da to niso nikake ulice (kar bi morale biti), nego da so uprav umazana smetišča — nedostojna mesta tržaškega. Gospod župan! Ako se vam ne smilijo slovenski otročiči, ki morajo kobacati po smetiščih, smili naj se Vam čast mesta samega, ker to vendar ne gre, da bi še dalje trpeli to gnusobo!!

Uverjen, da se gotovo odzovete skromnemu vabilu mojemu, beležim se

Nebodigatreba.

Barbarizem, ali ka li? V ulici Solitarjo na oglu gledališča Armonia prodaja neki Furlan „limonado“. Ta Furlan je v službi pri svoji teti. Detični Furlančič ima eno nogo grozno zateklo ali kakor je sam rekel: popolnoma „gnjilo“. Mesto da bi se zdravil, mora delati neprenehoma, ker tetka tako zahteva! Je li to barbarizem ali ne? Sedaj bode, tako mislim, kraj vsej tej sramotni aferi, ker je vso stvar vzela policija v roke. Kje je doma barbarstvo? Povejte nam, gospoda Italijani!

Beneški lev pa — bicikl. V Tržiču na Goriškem so ustanovili kolesarsko društvo, čegar znamenje je lev sv. Marka. Tržaško namestništvo je vendar-le prepovedalo to znamenje.

Prihodnjo nedeljo se bode vršila tradicionalna obletnica razvitja krasne zastave „Del. podp. društva“. Natančnejši program priobčimo prihodnjič, za danes povemo le, da bode slavnost cerkvena in posvetna. Cerkevni del se bode vršil v cerkvi pri sv. Antonu novem, posvetni pa na vrtu družbe sv. Cirila in Metoda pri sv. Jakobu. Radi obstoječih političnih in narodnih razmer se je moralo umakniti tudi „Del. podp. društvo“ gori k sv. Jakobu. Tem večja dolžnost je nam vsem, meščanom in okoličanom, da prihodnjo nedeljo pripomoremo po svoji moči v dokaz, da nas bojkot in veksacije ne morejo odvrtiti od naporov za obstanek in povzdigo naše narodnosti na zemlji tržaški! Nas so spodili iz dvoran, vrtov in gledališč tržaških. To moč so jim dale žalostne razmere na Primorskem. Toda mi jim moramo pokazati, da nimajo te moči, da bi prognali iz naših src ljubezen do samega sebe. Čim hujši je njih pritisk, tem odločnejši bodi naš odpor!

Malo je, a je veliko. Velike, sijajne palače, lepa gledališča in zabavišča imajo Italijani in Nemci v Trstu. Prostori so to, ki jih je zgradilo bogastvo, prostori so, ki pričajo o blagostanju in gospodstvu italijanske stranke na tržaškem ozemlju. Tudi vse velike prodajalnice, restavracije in kavarne imajo v rokah naši politični nasprotniki, — vse to znači, da so bogati, mogočni. Mi Slovenci pa v Trstu nimamo ničesar; še isti našega rodu, seveda je nekaj častnih izjem, ki so bogataši, niso naši, potegnili so z nasprotnikom, postali so nam nezvesti, smatrajo se za tujce in sram jih je, da so naše krvi, ker smo mi reveži. Morda bi bili naši tudi oni, da smo i mi bogati, imenitni.

A mi v Trstu nimamo skoro ničesar, nimamo ni narodnega, ni privatnega velikega imetja.

Zatorej ni čudo, da se gleda pomilovalno na nas in posmehovalno in da nas zatirajo, kajti le revnega se zatira; revščina je tista ponižujoča stvar, ki vleče na svoj tilnik peto zatiralčveo.

Da bi se mi jeli dvigati, da bi jeli vstajati v gmotnem pogledu, takoj bi se odmaknila ista peta od našega tilnika, takoj bi se spremenil zaničljiv izraz v licu našega zatiralca v spoštovanja polno, in šlo bi potem hitro dalje, ker imetje dela pogum in pogumnega je svet. Reči moramo, da ravno posestno gospodarsko stanje vstvarja politične položaje; bodi gmotno krepak in vsako politično mišljenje se ti odpusti, se odobri. V Trstu bi morali pričeti imoviteji trgovci, ki so naše krvi, vračati se nazaj v naročje svoje narodnosti, morali bi pričeti nastopati pogumno kakor Slovenci in skoro bi bilo bolje; istotako naj bi se zbudili vsi drugi podjetniki in ne se skrivali pod odejo italijančine. Potem pa „Narodni dom“! Ta bi bil pravcata trdnjava; na tej podlagi bi se zamoglo še-le razvijati svobodniše naše narodno življenje! Dokler ni te trdnjave, smo vojska brez zavetja.

Kako veseli morajo biti Barkovljani, da so dobili v last tako zavetje! Oni so se oddahnili. Sicer je mala stvarica, nasproti ogromnemu imetju nasprotnika. Ako imamo ubogi „Narodni dom“ v okolici, to se izgublja v ožigled nasprotnikovi lasti, kakor jeden kamen na vsem širnem Krasu. Toda: — brez kamena ni „Krasa“ in brez jedne narodne hiše ne bi bilo jih več. — To so mali, neznatni početki osamosvojitve, a početki so. Za tem pride drugo, tretje itd. in pojde čedalje više, čedalje bolj samo ob sebi. Težak voz premakniti je težko, a kadar je v teku, — teče skoro sam. Malo je torej res, a to malo postane lahko veliko in polagoma lahko postane naše vse, kar je bilo naše nekdanj in kar mora biti naše po naravi in Bogu!

Nagajivost, nič ko nagajivost. Vipavska železnica se zvrši brez prispevka goriških Slovanov. Zato jim je ta stvar nekaj trn v očeh. Kakor navlaš je hotel goriških magistrat postaviti v Dol. Vertobji shrambo za smodnik komaj 100 metrov oddaljen od želez. postaje in je za to zgradbo razpisal natečaj. Županstvo v Vertobji se je pritožilo proti takemu samovoljnemu nastopanju. Seveda ti Lahoni imajo svojo zabavo s tem, da delajo nam sitnosti, kjer le morejo!

Pred celjskim sodiščem stoji vrsta „nemških“ junakov, ki so pokazali svoje „špartanstvo“ za časa celjskih slovenskih slavnosti. Obsojeni so razupiti Oehs (krasno ime!), ker je udaril nekega Slovenca, na primerno globo; trgovski pomočnik Tomič, v službi pri firmi Schmidt, na globo 5 glđ.

Lastnik kensoreij lista „Edinost“. Izdavatelj in odgovorni urednik: **Fran Godnik**. — Tiskarna Dolenc v Trstu.